

TÍÐINDI

og hetta síggja Føroya Tele og teirra samstarvsfelagar sum ein møguleika, ið eigur at verða gangnýttur.

- Vit hyggja eftir at veita internetsamband til hesi økini, sum ikki hava gott samband ella dekning yvirhøvur. Tað er galdandi norðast í Grønlandi, Kanada, Russlandi og Noregi, sigur Jan Ziskasen, samtakstjóri í Føroya Tele og leggur afturat, at fylgisveinarnir eisini kunnu hava aðrar uppgávur sum t.d. at hjálpa til við eftirliti av ávísum sjóðki.

Ætlanin hevur verið at senda fylgisveinarnar upp við European Space Agency, sum sendir fylgisveinar upp í rúmdina frá ymsum skotpallum í Evropa. Men nýtt samstarvið við Shetland Space Centre hevur gjørt tað møgult at umhugsa hesa verkætlan á nýggjum og møguliga senda fylgisveinarnar upp frá Hetlandi í staðin.

Hetland upplagt til fylgisveinavirksemi

Arbeitt verður við nýggjum fylgisveinavirksemi við Shetland Space Centre í Hetlandi, og hetta er orsakað av, at bretar ynskja at gerast ein størri spælari í fylgisveinavirkseminum í rúmdini. Her er ynskið bæði at senda fylgisveinar upp í rúmdina og at byggja jarðstöðir, sum kunnu móttaka og hýsa data frá fylgisveinum, sum flúgva framvið.

Niðurstøðan í sonevndu Sceptre kanningin er, at Saxa Vord á oynni Unst norðast í Hetlandi liggur allar best fyri í bretska øki til slíkt virksemi. Saxa Vord er ein gomul herstöð frá seinna verðaldarbardaga.

Her er ætlanin so at senda smáar rakettir við smáum fylgisveinum upp í rúmdina. Talan er um "Polar-orbit" eins væl og "Sun-synchronous-orbit", sum inniber, at fylgisveinarnir ferðast kring pólnar (polar-orbit) ella ferðast í dagsljósi (sun-synchronous-orbit) og fáa orku á hendan hátt. Eftir ætlan verður hetta arbeiðið liðugt síðst í 2020.

Vilja brúka føroyskt internet

Tað krevur gott internetsamband fyri at fáa dátu frá fylgisveinunum víðari úr jarðstöðini í Hetlandi. Tað er her, Føroya Tele kemur inn í myndina. Føroya Tele er longu ein virkin viðleikari á hetlenska samskiftismarknaðinum við at veita skjótt fipursamband gjøgnum SHEFA-kaðalin, sum fer úr Føroyum til Hetlands og koyrir víðari til Orknoyggjarnar og Skotlands.

Samstarvið inniber, at Føroya Tele skal veita fipursamband til Shetland Space Centre bæði í sambandi við rakettuppsending og móttøkustøð.

Ein jarðstöð kann móttaka og hýsa data frá fylgisveinum, sum flúgva framvi

Fyri tveimum vikum síðani vóru umboð frá Føroya Tele í Hetlandi og Orknoyggjunum fyri at greiða samstarvspartnarum har frá, hvat Føroya Tele hevur gjørt seinasta árið og hvørjar framtíðarætlanir fyrítøkan hevur. Fundir vóru við stjórnirnar í báðum oyggjar-samfeløgum eins væl og við samstarvspartar og kundar. Eisini varð vitjað á Shetland Space Centre á oynni Unst.

Umhugsa at byggja jarðstöð í Føroyum

Samstarvið letur upp fyri møguleikanum eisini at byggja eina jarðstöð í Føroyum umframt aðrastaðni í arktiska økinum m.a. í sambandi við arktisku fylgisveinaverkætlanina, sum longu er farin av bakka-stokki.

- Tað er partur av verkætlanini, at eftirlitsmiðstöðin, sum skal stýra fylgisveinunum í rúmdini, kann vera í Føroyum, sum jú er rættiliga áhuga-vert, sigur Jan Ziskasen.

Hann fortelur, at tað í núverandi løtu eru ov fáar jarðstöðir á jørðini. Hetta hevur við sær, at ein rúgva av dátuni, sum verður innlisin í fylgisveinarnar ikki verður gagnnýtt, tí fylgisveinarnir ikki kunnu goyma hesi data serliga leingi, áðrenn tað verður yvirskrivað av nýggjum data. Tí fer nógv týðningarmikil information í summum førum til spillis.

Við einari jarðstöð í Føroyum, kann mann gera avtalur um at taka dátu frá fylgisveinunum yvir Føroyum niður, so dátan kemur í føroyskar hendur. Men hvat ætlar Føroya Tele at brúka hetta tilfarið til?

- Tað kunnu vit selja rátt víðari sum eina handilsvøru. Mann kann eitt nú hugsa sær,

at fyrítøkur, felagsskapir ella lond við áhuga fyri veðrinum kundu keypt ta dátuna, vit tá kunnu veita um veðrið. Tað kann eisini hugsast, at mann kundi góðskað informationina og møguliga seta ymisk data saman, áðrenn hon verður víðariseild. Dáta, sum fylgisveinar regluliga fáa hendur á, er sera virðismikil og jú tættari uppá "real-time", informationin kann verða, jú meira virði hevur hon, sigur Føroya Tele stjórin.

Umhugsa Sornfelli og Húsareyn

Føroya Tele hevur hugt eftir fleiri stöðum í Føroyum, har mann kundi havt eina møguleiga nýggja jarðstöð. Tað eru fleiri ting, ið hugsast skal um, tá mann skal seta eina so vorðna jarðstöð upp.

Stöðin má liggja á einum staði við rímliga fríum útsýni til sjónarringin, og har má ikki vera ov vindhart. Harafturat er

neyðugt at hava gott fipursamband til stöðina, tí har kemur so nógv data inn døgnið runt.

- Ein líknandi radarstöð hevur verið á Sornfelli fyrr. Sornfelli er ein møguleiki, men har er øgiliga vindhart. Vit hyggja eisini eftir øðrum økjum sum eitt nú á Húsareyni, har vit í dag longu hava fylgisveinamóttakarastøðir til sjónvarp. Tað kundi eisini verið onkra aðrastaðni í Føroyum, har tað er meira slætt, og har betri møguleiki at síggja sjónarringin 360 gradur, sigur Jan Ziskasen.

Stór amerikansk flog- og rúmdarfyrítøka við

Shetland Space Center samstarvar við stóru amerikansku fyrítøkuna, Lockheed Martin, sum hevur drúgvur royndir í flog- og rúmdaríðnaðinum. Lockheed Martin skal verða partur av arbeiðnum við at byggja stöðina í Hetlandi, og

amerikanska fyrítøkan hevur víst stóran áhuga í at mótast við Føroya Tele í sambandi við møgult framtíðar samstarv.

- Um vit nú fara í gongd við at byggja jarðstöðirnar í Føroyum og arktiska økinum, kundi mann sæð fyri sær, at Lockheed Martin kom at vera partur av teimum verkætlanunum eisini, sigur Jan Ziskasen.

Prestiga fyri Føroyar

Fylgisveinavirksemið er í stórari menning, og Føroya Tele sær nógv nýggjar møguleikar við hesum í framtíðini.

- Marknaðurin fyri smáum fylgisveinum er frá 2016 til 2017 vaksin við 157 prosentum. Mann væntar, at hesin marknaðurin frá 2020 til 2030 kemur at vaksa seg til at vera fimm til seks milliardir dollarar, sigur Jan Ziskasen og visir eisini á "Bryce Space and Technology Start-Up Space" kanningin, sum sigur, at bara í 2017 eru iløgur fyri heilar 2,5 milliardir dollarar gjørdar í nýggjar fyrítøkur innan rúmdaríðnaðin.

Ein stórir partur av ambitiøsu verkætlanunum hjá Føroya Tele og samstarvsfeløgum er enn á tekniborðinum.

- Hetta er tíðliga í prosessini, men hetta er akkurat so tíðliga, sum mann eigur at fara inn í nýggj ting, sigur Jan Ziskasen.

Jan Ziskasen heldur, at tað er forkunnugt fyri Føroyar at kunna vera við í hesari vinnuni.

- Føroyar er ein sera lítill tjóð í mun til tey stóru londini og fyrítøkurnar, sum vanligu gera hesi tingini. Men av tí at vit liggja so strategiskt væl fyri her í Norðuratlantshavinum, so er hetta jú framúr forkunnugt fyri Føroya land at kunna vera við í verkætlanum í rúmdini, sigur hann.

Shetland Space Centre skal hava fylgisveinavirksemi á oynni Unst norðast í Hetlandi